بریڤ

ماری ...!

شێرزاد هەینی ـ سوید
Sherzad55@hotmail.com

ئەویش وەک من دوو زمانی دەزانی، یەکێکیان زمانی دایکو باوکی بوو. دووەمیش زمانی ڕۆمانی بوو. ئەو سنووره لەم دونیایە جەنجالە، بویتە ماری ڕەش، لە گەردەنی ملیونەها کەس ئالاوە، بە ئارەزووی خۆی کەی ئارەزووی هەڵسا ژەهری لە جەستەی میللەتان دەکات، لە کاتی پێویستیش پرۆپاگەندەی بازرگانی پێدەکات.
سنووری نێوان هەنگاریاو ڕۆمانیا. وەک سەدان سنووری تر، بۆ چەندین میللەت و کەلتوورو کێشەی ناوەتەوە. بەشێکی میللەتی هەنگاری بەرێژەی 10% کەوتونەتە ناو خاکی ڕۆمانیا. هەنگارییەکان ئەگەرچی حکومەتی ڕۆمانی زمانی خۆیانی فێرکردوون، زمانی خۆیان هەر لەبیرمابوو و شانازیش بە زمانەکەیان دەکەن. لە خوێندنی قۆناخەکانی سەرەتایی و ئامادەیی و هەندێ کۆلیژەکانیش بەکاریان دەهێنا. بەڵام هەر خۆی بە بەختیار نەدەزانی کەوتونەتە ناو ئەو بەشەی ئەم وڵاتە، چونکە لە زۆر باشیەکانی وڵاتی هەنگاریا بێبەش بوون.

" ماری " دوو زمانی چاک دەزانی. لێرەش وا هێدی هێدی، لەبەر هەرچی بێت زمانی ئەم وڵاتەش دەخوێنێت، بە سۆزەوە دەوام دەکات و کۆششی زۆری بۆ دەکات.

ماری بە چاو، بە ئاکاری ماندووی، بە ژان و هەناسەی قوولی زۆری لە ناخیدا شاراوەبوو. بە زمانە شڕەکەی کە هەردووکمان فێری ببوین، لە یەکتری حالی دەبووین. زۆری ڕاگەیاند، زۆری پێبوو. منیش حەزم دەکرد زۆرتری لێ بزانم.
دەمویست بزانم بەم تەمەنەی گەورەی خۆی، چۆن گەیشتیتە ئەم وڵاتەو ئەم پیاوەی کە ئێستا مێردیەتی چۆن بویتە نەسیبی..؟
ماری لە ڕۆژانی سەردەمی حکومی شاوشیشکۆدا زۆر ماندوو و زۆر چاوەڕوان ببوو. لەبەر دوو هۆ, وەک هەنگارییەک لەم وڵاتەدا کەمینەیە، وەک ڕژێمیش گومانی هەبوو. وەک ملیوەنەها خەڵکی تری ئەم وڵاتە داماوەی دەستی زۆرداران، چاوەڕوان بوو. لە ڕاوەستانی ڕیزی نان وەرگرتنی بە پسولەو لە زۆر ڕۆژگار و ..و .. پێی زاری ببوو. کە میللەت ڕاپەڕی، کۆشک و نهێنی و دەستەڵاتی حکومەتەکە رووخا. کە لە ڕۆژی 24 دیسمبەر / کانونی یەکەمی1989دا، کە شاوشیشکۆو ژنەکەی کوژران، خۆری ئازادی هەڵات، ئاهەنگ و شادومانی سەرکەوتن، درێژەی کێشا. میللەت ئاهەنگی گێرا، هەنگارییەکانی ناو ڕۆمانیا زۆرتر شادییان نواند.
مێردەکەی ئەو لە ناو ئاهەنگ و شادییا، مەستی هەڵبژارد، ئەوەندە مەست بوو هوشیار نەبۆوە. مەستی ئەو خەوتن بوو لەگەڵ شووشەی شەراب، شادی و ئاهەنگی ئەو چەندین هەفتەو مانگی خایاند. خەڵکی خەریکی بازارو سەرلەنوێ دانانی ماڵی تازەی بوو، ئەو جۆری شەرابەکەی بە جۆری هەرزانترو خراپتر دەگۆرییەوە. ئەو پارەی دەستی دەکەوت بە ئاهەنگی مەستی دەدا. ئەوەندە

سەرخۆش بوو، وەک دەڵێن بەری نەدا.

ماری، زۆری لێی پارایەوەو زۆر نوزایەوە. کورە جوان و خورتەکانی هێنایە دەخیلی، ئەو زۆرتری دەخواردەوە. شەرابی تاڵ و مەزەی ترش و شەوچەرەی مەستی بە هیچ نەدا. لاپەرەی کتێبەکانی رۆژانی خوێندنەوەی کردە چراو گەرمی ساتە بێ کارەباییەکەیان. قسە خۆشەویستیەکانی، بەرگی جنێوو ئاکاری شەڕی لەبەرکرد. ئەوەی جوان و ناسک و موقەدس بوو، ئاوەگری کرد. دوورکەوتەوە، شەوان نەهاتەوە، رۆژان بۆ ئاژاوەو دامرکاندنی دەردی بێ ئیشی دەگەرایەوە، بۆ پارە داواکردن لە موچەی کەم و پچرپچرەکەی ئەو شەڕی لە شوقە ساردەکەدا دەکردەوە. کەم سات هەبوو مەست نەبێ، وەک جاران هوشیارو بەئاگابێت، تا وشە ناسکەکانی جارانیان پێ بڵێتەوە. بواری نازی جارانی دۆراند، گوڵەکانی کردە درک.
لە ماڵەکەی ئەوان سەردەمی زۆرداری هەر مابوو. لە ماڵی وان زۆردارێک رۆیشتبوو، یەکێکی ترو بە بەرگێکی تر پەیداببوو. ناخۆشیەکان لە ماڵەوە دەربازی دادگابوون، لەسەر مێزە شرەکەی خوانی ساردو سریان گەیشتە سەر مێزی گەرمی دادگا. پاش چەند جار مۆلەت و بوار، پاش ئامۆژگاری و بەدواچوونەوە، بریاردرا، ماری و مێردەکەی جیاببنەوە، وەک چۆن لە راستیدا جیاببونەوە، لەسەر پسولەو لەناو خەڵکیش بە رەسمی جیابوونەوە.

ماری ئەلقەی خەڵاتی زەمانی ئەڤینی فرێ نەدا، رۆژانی خەندەو نازو پیرۆزی لەبیر نەچوو. لەناو دڵ و هەناوییدا بورکانی گڕی سۆزی جاران هەر بە کلپەو جۆش بوو. ئەویش لەدوورەوە بۆنی خۆلەمێشی سوتانی دەهات، کەم کەم لە دووری و بێ نازی دەتاوایەوە. کوژایەوەو زانیمان مردووە، کە زانی من مێردم بەو پیاوە کردووەو بۆ یەکجاری باردەکەم و جارێکی تر نامبینێتەوە، ئەو بەستەزمانە بە مەستی مرد ...!

قەدەر یان شەڕ، هەر شەڕە..!!؟؟ ماڵ، بە شەڕو ناکۆکی کاوڵ دەبێت. لەیەکێک لەشەڕە بەردەوامەکانی ناوچەکە، کۆچ و کۆچباری ئەم پیاوەی ئێستای ماری لە هەنگاریا هەڵقەنابوو، باوکیان قۆڵی هەر سێ کورو ژنەکەی گرتبوو، سنوور بە سنوور وەک دێوەرە گەرابوو، گەرابوو بۆ نەوایەکی دوورە شەڕ، شەڕی لێ نەبێت، لەمێژ بێت شەڕی لێ روونەدابێت. سارد بێ، دوور بێ، کەس و خزم و ناسیاریشی لێ نەبێ، بێ زمان، کەلتوور جیاواز، خواردن و خواردنەوە جیاواز، مەزهەب و رامان دوور. بەس شەڕی لێ نەبێت. گەیشتە ئەو وڵاتەی ئێستای کە لە مێژە شەڕی لێ نەبووە. ئەوان هاتن، پاش چەندساڵێک شەڕی دژواری جیهانی دووەم قەوما، ئەم وڵاتە بوە کاروان و کەوتە ناو گێژاوەکەو شەڕی لێ روو نەدا. لە سەردەمی شەڕی جیهانی دووەمدا نزیکەی نیو ملێون خەڵکی وڵاتانی چواردەورەی لەبەر ئاگری شەڕ روویان تێکردو شەڕی لێ روو نەدا. بریارەکەی باوکیان راست دەرچوو. لێرە ژیان و ئارام کاریانکرد، بەڵام باوکیان زمانی هەنگاریی لە یەخەو بەرۆک و ویژدانی هەر سێ کورەکەی دابوون.
بە زمانی ئەو، وەک دەڵێت، پیاوەکەم، پیاوەکەی وەک هەر کەسێکی ئەم وڵاتە ژیاو ژنی هێناو دوو منداڵیشی بوو، وەک نەریتی باوی ئێرە، ژنەکەی لەو تەمەنەی کە لە هەموو تەمەنێک زۆرتر ئیشی بە هاوسەرە، لەو تەمەنەی تەنیایی شەوان، ساردی زستانی دوورو ناخۆشە، ژنە

سویدییەکەی داوای جیابونەوەی کرد.
ئەو کە کورو کیژەکەی دوور کەوتنەوەو شوێنەواریان بووە تەلەفۆنێک، یان چەژنانەی سەری ساڵ، یان ئاهەنگی چەژنی لەدایکبوون. بە ناچاری و بە رەسمی وەک چۆن بە نارەسمی مێردی پێکردبوو، بە رەسمی و بەیەکجاری لە ژنە سویدییەکەی جیابۆوە.

پیرەمێردی لات و ماندوو، بە نەژاد هەنگاری بێ ژن ناحەوێتەوە. قەلی بەرەڵای بەختی ماری لەسەر سەری نیشتەوە. ئەمجارەیان لە کەنیسەو بە مەراسیمی ژنهێنانی هەنگارییان (ماری) ی مارەکرد.
مارەی کرد، چونکە" سامبۆ "، ژن و مێردی بێ مارەبرین، هێشتا نەگەیشتبووە ولاتەکەیان، وەک ماری وتی، لە لاپەرەکانی یاساو شەریعەتیان ئەم زاراوە تۆمارنەکراوە، بۆیە بە پیرۆزی خۆمان بووینە ژن ومێرد.
ـ چۆن دەگوزەرێنیت .. ؟؟
ـ بۆ کورەکانم دەژیم، ماوە ماوە، ئەوەی لەو پارەی مێردەکەم و لە پارەی ئەم مەکتەبە بۆم دەمینێتەوە، بۆیان دەنێرمەوە..!! پارەکەی رۆمانیا نرخی نییە، پارەی ولاتانی تورکیاو هەنگاری زۆر بەهێزترە. خەڵکی بە رەوە بەرەو تورکیا بۆ ئیش و کرین و خۆدزینەوەو خۆدۆراندن.. دەچن. یەک کرۆنی سویدی سێ هەزار لەی رۆمانییە...!
لە ولاتەکەمان ئازادی هەیە، بەڵام نان زەحمەتە، موچەی خانەنشینی نییە، سەرمایەداران چاومان دەردەهێنن.
ماری بە نامەو راسپاردەی ناسیارێکی لەم شارە ئەم پیاوەی دۆزیوەتەوە، پیاوەکە بەلەمی تایبەتی راوە ماسی و سواربونی شەپۆلی هەیە. دوا مۆدیلی ئوتومبێلی لەبنە، خانووەکەی دوو نهۆمەو باخچەکەی بەرماڵان و دەرەوەی سەدان رەنگەو جۆرەها گوڵی تێدایە. قسەی خۆشەو بە زمانێکی هەنگاری پاراوو شیرین دەیدوێنێت. قەدەر وای کرد......!!؟؟ پیاوێکی هاونیشتیمانی سویدی بە نەژاد هەنگاری لەتەمەنی شێست ساڵانی رەبەن. ببێتە هاوسەری ژنێکی هاوولاتی رۆمانی بە نەژاد هەنگاری تەمەن لە ژێرەوەی شێست. یان خوێن و نەژادو زمان و لێقەومانیان بەیەکتری ئاشناکردن.
ـ ئێستا بیری رەحمەتی ناکەیت..؟؟
(بە ناوو یادی، رەنگی گۆرا، شلەژا. نەیزانی بە چە زمانێک، بە چە شێوەیەک ئەم سۆزە نهێنیە دەرببرێت. چۆن حالیم بکات، خۆشەویستی بە زمان و دەنگ و نوسین جوان تۆمارنابێت. ئەوەندەی لە چاو و فرمێسک و ئاکارو زمانە شرەکەی هەردووکمان، خوێندمەوە).

ـ زۆر یادی دەکەم، شەرمەزاری گۆری ئەوم. ئەو چەند شەڕاب و من و کورەکانی خۆش دەویست، من زۆرتر، ئەو چەند پەشیمانە، من زۆرتر، ئێستاش لە تەنیایی و لە تەنیشت پەنجەرەیەک، مومێک بۆ گیانی پر خۆشەویستی منی بۆ دادەگیرسێنم. مومەکەو روحی من بەیەکەوە بۆ روحی پاکی دەسوتێن.
چاوە کزو ماندووەکەی بەهێزبوو لە رشتن و بارینی زۆری ئەشکی گەرم، زۆری هەڵگرتبوو، زۆر بەسەر رووومەتە چورچەکەیدا شۆربۆوە.

ئەو دەگریاو منیش لە ناخی خۆمدا لەگەڵ سوتانم بۆ عەشقی پاکی پەشیمانی، هێلی ئەم ریپۆرتاژم دەنەخشاندو لە ناخمەوە وتم:
لەعنەت لە شەڕو دیکتاتۆرییەت، ملیۆنەها عەشق و ئەڤین دەکەنە دووکەڵ.!

بەشیکە لە نامیلکەی (ساردو گەرم)، دەزگای هەواڵ لە 2005 بۆی چاپکردبووم.